

İZMİR KENTSEL POLİTİKA NOTLARI

İZMİR
misyon kent
2030

İZMİR KENTSEL POLİTİKA NOTLARI

İZMİR
misyon kent
2030

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	1
Büyük Zorluk 1:	
Uygun Fiyatlı ve Yeterli Barınma	5
Büyük Zorluk 2:	
Sürdürülebilir Hareketlilik	9
Büyük Zorluk 3:	
Afetlere Dirençlilik	13
Büyük Zorluk 4:	
Sağlıklı Gıda ve Tarım	17
Büyük Zorluk 5:	
Sağlık ve Esenlik.....	21

Büyük Zorluk 6:	
Eğitimli Nesiller	25
Büyük Zorluk 7:	
İnsana Yakışır Gelir ve Çalışma	29
Büyük Zorluk 8:	
Yenilik ve Teknoloji Üretimi.....	33
Büyük Zorluk 9:	
Kültür, Bağlantılılık ve Kapsayıcılık	37
Büyük Zorluk 10:	
Döngüsel Kentsel Metabolizma	41
Notlar	44

“

“Eğer ortada güçlü bir misyon ve vizyon yoksa; sahada kurumsal kapasite inşa edilmiş ise, kamu alımları, sanayi stratejisi ve politika tasarımı geleneksel kalıplarla sürdürülüyor ise, ve sürece yenilikçi koşulluluklar eşlik etmiyor ise, bu dönüşüm süreci önemli bir fırsatın kaçırılması ile sonuçlanacaktır.”

Mariana Mazzucato,

Inclusive and Sustainable Growth. A Mission-Driven Multi-Stakeholder Approach

Giriş

Misyon Kent 2030 İzmir yaklaşımını ortaya koymak üzere hazırlanmış olan “İzmir Kentsel Politika Notları”, kentsel kalkınma sürecini toplumsal faydayı önceleyen, çok paydaşlı, yenilikçi, sürdürülebilir ve adil bir yönetim modeli ile yeniden tasarlanmanın önemini vurgulamak amacıyla hazırlanmıştır.

2024 yılında yeniden yapılanan **İzmir Planlama Ajansı (İZPA)**, bilimsel, veri odaklı ve katılımcı bir yaklaşımla İzmir'in geleceğini şekillendirmede kilit bir rol üstlenmektedir. İZPA, bir kent laboratuvarı ve karar destek mekanizması olarak, çözüm odaklı ve katılımcı yaklaşımıyla İzmir'in ekonomik, sosyal ve çevresel dönüşüm gerektiren alanlarında fikirler geliştirmekte ve bunları uygulanabilir politika önerilerine dönüştürmek üzere çalışmaktadır. Günümüzün çoklu krizleri karşısında yerel yönetimler, birbirini etkileyen sosyo-ekonomik ve çevresel baskıların tetiklediği sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu politika notları, İzmir ekseninden yola çıkarak kentlerin bu alanlarda etki ve misyon odaklı çözümler geliştirmesine katkı sunacak bir inovasyon yaklaşımını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Misyon-odaklı bir yaklaşım, karşı karşıya kalınan zorlukların tanımlanmasını ve bu zorluklarla başa çıkılmasına yönelik geliştirilecek olan projelerde hangi paydaşların belirlenmesini ve işbirliğinin yönetiminin tariflenmesini içerir. Bu zorluklar; önemli, sistemsel ve toplum çapındaki, belirgin çözümleri olmayan çeşitli sorunları ifade eder. Ayrıca, bu zorlukların çoğu kez belirgin çözümleri yoktur. Bu çerçevede, kentin karşı karşıya kaldığı çoklu krizlere yönelik yenilikçi çözümler geliştirilmelidir. Aynı zamanda işbirliğine dayalı ve misyon odaklı inovatif politikaları oluşturmada kamu-özel sektör ortaklıklarına çok paydaşlı bir bakış açısıyla yaklaşılmalıdır. Bu da, mevcut kaynakların cesur ve ilham verici bir şekilde, bu kez çağın en "zorlu" sosyal, ekonomik ve ekolojik sorunları için seferber edilmesi gerektiği anlamına gelir.

Bahsedilen gereklilikler, bugün karşı karşıya olunan zorluklara çözümler geliştirmek için merkezi ve yerel yönetim düzeyinde alternatif bir uygulama olarak **misyon-odaklı yönetişimin** önemini ortaya koymaktadır. Misyon-odaklı politikaların geliştirilmesi için ise tek paydaşlı yaklaşımların ötesine geçerek farklı paydaşların ve farklı yenilikçi çözümlerin bir araya getirilmesi gerekmektedir. Misyon-odaklı inovasyon politikaları, yönetişimi ve uygulamaları içerir; genel ve soyut amaçlar çerçevesinde belirlenmiş somut hedeflere yerel yönetimlerin ve diğer kent paydaşlarının işbirliği aracılığıyla ulaşmaya yönelik hedef-odaklı eylemi benimser. Misyon-odaklı inovasyon, zorluklarla misyonlar aracılığıyla mücadele etmeyi ve kamusal amaçlar yaratmayı (örneğin karbon nötr olma, insana yakışır gelir sağlama, uygun fiyatlı barınma koşullarını oluşturma) amaçlayan her türlü yenilikçi çözümü (yeni bir teknoloji, ürün, hizmet ve yöntem) ifade eder.

İzmir'in 2074'e uzanan 50 yıllık yolculuğunda kısa vadede bir dönüm noktası olacak olan 2030 yılına yönelik çalışma planını tanıtan bu politika notları, sistemsel bir yaklaşıma daha fazla vurgu yaparak misyon-odaklı inovasyonu keşfetmek için güçlü bir gündem yaratmayı hedeflemektedir. Bu politika notlarında, İzmir'in önümüzdeki yıllarda karşı karşıya kalacağı ve stratejik eylemler gerektiren on temel zorluk, misyon-odaklı bir inovasyon anlayışıyla ele alınacaktır. Her bir zorluk başlığı altında, sorunun kapsamı, dönüştürülmesi gereken yapısal koşullar, kısa ve uzun vadeli hedefler ile çözüm üretme sürecinde yer alması gereken paydaşlar detaylı biçimde tartışılacaktır. Böylece, yalnızca sorunların teşhisi değil, aynı zamanda kolektif bir çözüm iradesinin nasıl örgütlenebileceğine dair somut bir yol haritası da sunulmuş olacaktır.

Büyük Zorluk 1:

Uygun Fiyatlı ve Yeterli Barınma

İZMİR
misyon kent
2030

Herkes için makul, uygun fiyatlı, sürdürülebilir ve güvenli konutlar sağlamak temel bir haktır. Gelişen toplumlar yaratmak ve insanların doğal afetler ve iklim değişikliği nedeniyle karşılaştıkları riskleri azaltmak; sürdürülebilir ve dayanıklı evlerin ve yerleşimlerin inşasını veya var olanların güçlendirilmesini gerektirir.

Yeterli barınmanın tesisi, konut içerisinde termal konfora, suya, enerjiye ve diğer olanaklara erişimin sağlanması yoluyla çocukların eğitiminden toplum sağlığına ve yerel ekonomiyeye kadar dolaylı olarak dönüştürücü etkilerin yaratılmasında büyük bir öneme sahiptir. Uygun fiyatlı barınma, konut maliyeti (hane gelirinin %40'ından fazlasını kira, su, elektrik gibi temel ödemelere harcamak) ile ilişkilendirilir. Yeterli barınmanın sağlanması durumunda ise, konutların tasarımında ve inşasında sürdürülebilir, sağlıklı ve yüksek kaliteli malzeme kullanılması, hem toplumun hem de çevrenin iyi olma hâlini esas alarak gelişen bir toplumun yaratılmasında kritik öneme sahiptir.

Zorluk: Uygun fiyatlı ve yeterli barınmanın sağlanması

Barınma hakkı, hem sosyal hem de mekânsal adalet açısından önemli bir kırılma noktasında yer almaktadır. Dünyadaki konut krizi gündeminin merkezinde yer alan temel bileşenlerden biri konut arzının piyasa koşullarına endeksli olmasıdır. Bu durum, düşük gelirli gruplar, göçmenler, gençler ve kırılgan haneler için erişilebilir, sağlıklı ve güvenli barınma olanaklarını kısıtlamaktadır. Benzer şekilde, konut piyasasının finansallaşması, artık evlerin insanların yaşayacağı yerler olarak değil, bir yatırım varlığı olarak görülmesine neden olmaktadır. Plansız kentleşme, kooperatif ve topluluk temelli üretim modellerinin zayıflığı gibi etkenler ise, barınma krizini daha da derinleştiren birer faktör hâlini almaktadır. Ayrıca, gezegensel sınırların aşılması ekseninde dirençlilik kavramı kapsamlı bir şekilde ele alındığında, iklim değişikliğinden kaynaklı krizlere karşı dayanıklı, enerji verimli ve sosyal bütünleşmeyi destekleyen konut üretimi de önemli bir alan olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum, yalnızca bireysel iyi olma hâlini değil, toplumsal uyumu ve kentsel dayanıklılığı da içeren kapsayıcı bir bakış açısını talep etmektedir.

Amaç: İnsan onuruna yakışır, erişilebilir ve iklimle uyumlu konut üretim ve erişim sistemlerinin kurulması

Bu büyük zorluğun çözümüne yönelik temel amaç, barınmayı bir meta değil, bir insan hakkı olarak ele alarak herkes için erişilebilir, nitelikli ve sürdürülebilir konut üretimini mümkün kılacak bütüncül bir sistem kurmaktır. Bu sistem, hem mevcut yapı stokunun dönüşümünü hem de yeni üretim modellerinin devreye alınmasını kapsayacaktır. Yerel yönetimler öncülüğünde, sosyal konut politikaları güçlendirilmeli, kamu-özel sektör işbirliği mekanizmaları ve topluluk temelli yaklaşımlar (örneğin kooperatifçilik, birlikte yaşam modelleri) desteklenmelidir.

Beklenen Faydalar:

Kısa vadede, barınma krizinin en çok etkilediği grupların yaşam koşullarında iyileşme sağlanması, kira baskısının hafiflemesi ve kent genelinde konut adaletsizliğine yönelik farkındalık ve görünürlük kazandırılması beklenmektedir. Kamu ve sivil toplum arasında ortak çalışma kültürü gelişecek, mahalle düzeyinde dayanışma ve yerel örgütlenme artacaktır.

Uzun vadede ise, mekânsal adaletin sağlandığı, ayrışmanın azaldığı, iklime dayanıklı ve yaşam kalitesi yüksek kentsel alanlar ortaya çıkacaktır. Aynı zamanda İzmir, sosyal konut ve yenilikçi barınma çözümleri alanında örnek modeller geliştirme kapasitesine sahip bir inovasyon kentine dönüşebilecektir.

Kimler Paydaş Olarak Yer Almalı?

Bu dönüşüm sürecinde yerel yönetimlerin (büyükşehir ve ilçe belediyeleri) imar, sosyal hizmetler ve kent planlama birimleri öncü rol üstlenmelidir. Üniversiteler, kent çalışmaları ve sosyal politika araştırmacıları, barınma hakkı odaklı sivil toplum kuruluşları, mimarlar, şehir plancıları ve yeşil bina teknolojileri geliştiren özel sektör temsilcileri sürece dahil edilmelidir. Konut kooperatifleri, mahalle dernekleri, gençlik örgütleri ve sosyal girişimler de kapsayıcı barınma çözümlerinin geliştirilmesinde ve üretiminde doğrudan aktör olarak desteklenmelidir.

Büyük Zorluk 2:

Sürdürülebilir Hareketlilik

İZMİR
misyon kent
2030

Hareketlilik, kentsel akış içerisinde yerleri ve insanları birbirine bağlayarak sosyal katılımı destekleyen temel haklardan biridir.

Çeşitli hareketlilik biçimlerine (toplu taşıma, mikro mobilite, paylaşımlı araç vb.) dayalı entegre ulaşım sistemleri, sahip olunan İklim Nötr ve Akıllı Şehirler misyon etiketi ile uyumu olarak uygulandığı takdirde, kişisel araç sahibi olmayanların hareketlilik hakkına erişimini sağlayarak sosyal entegrasyonun ve kapsayıcılığın (sosyalleşmeden işe gitmeye kadar) gerçekleşmesinde büyük bir öneme sahiptir. Kentsel hareketlilik, yaya ve bisiklet hareketliliğinin getirdiği çevresel kazanımlar sağlar ve sosyal grupların fiziksel ve zihinsel sağlığını destekleyici etkileri vardır. Kentsel hareketlilik, daha sürdürülebilir ve verimli ulaşım modlarına yönelik entegre değişikliklerin teşvik edilmesini gerekli kılmaktadır. Ancak, toplu taşıma araçlarının olmaması veya insanların kendi araçlarını kullanmalarını engelleyen çeşitli kısıtlamaların mevcudiyeti, bu temel hakka ulaşımı zedeler ve toplumsal birlikteliği etkileyen faktörlerden biri hâline gelir.

Zorluk: Sürdürülebilir, erişilebilir ve kapsayıcı bir entegre kentsel hareketliliğin kurulması

Ulaşım altyapısının, kent genelinde hem çevresel sürdürülebilirliği hem de sosyal kapsayıcılığı destekleyecek bir yapıya kavuşması büyük bir öneme sahiptir. Kent içi ulaşım ağı -toplu taşıma, bisiklet, yaya ve mikromobilité sistemleri arasında bütünlük bir yapının kurulması- sosyo-ekonomik eşitliğin sağlanmasında da önemli bir eksen olarak ortaya çıkmaktadır. Çünkü toplu taşımaya erişimde yaşanabilecek eşitsizlikler, yaya öncelikli alanların sınırlılığı, bisiklet altyapısının eksikliği ve uzun mesafeli yolculukların artması gibi faktörler hem karbon emisyonlarını artırma hem de kent yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileme potansiyeli taşımaktadır. Ayrıca, yaşlıların, engellilerin, kadınların ve çocukların gibi grupların güvenli ve erişilebilir ulaşım imkânlarından eşit ve adil bir şekilde yararlanması, ulaşımı toplumsal eşitsizliklerin çözümünde temel bir unsur hâline getirmektedir.

Amaç: Kapsayıcı, güvenli, düşük karbonlu ve insan odaklı bir hareketlilik sisteminin kurulması

Bu kapsamda öncelikli amaç; kent içinde erişimi ve hareketliliği yalnız hız ve verimlilik üzerinden değil, insan hakları, toplumsal adalet ve ekolojik sınırlar çerçevesinde yeniden tanımlamaktır. İzmir'in toplu taşıma sisteminin güçlendirilmesi, yaya ve bisiklet odaklı ulaşım altyapısının yaygınlaştırılması ve mikromobilité uygulamalarının geliştirilmesi bu dönüşümün temel bileşenlerindendir. Aynı zamanda, ulaşım planlamasında dezavantajlı grupların ihtiyaçlarının önceliklendirilmesi ve mahalle düzeyinde bütüncül bir erişilebilirlik stratejisinin benimsenmesi gereklidir.

Beklenen Faydalar:

Kısa vadede toplu taşımanın daha düzenli, erişilebilir ve yaygın hâle gelmesiyle trafik yoğunluğu ve özel araç bağımlılığı azalacaktır. Kent, toplu taşımanın daha fazla, özel araçların ise daha az kullanılmasını teşvik edecek bir yapıya ulaşacaktır. Yaya ve bisiklet kullanıcılarının artması, kentte hem hava kalitesinin iyileşmesine hem de toplumsal etkileşimin güçlenmesine katkı sağlayacaktır. Dezavantajlı gruplar için daha güvenli ve erişilebilir bir ulaşım altyapısı inşa edilmesiyle toplumsal katılım artacaktır.

Uzun vadede ise, İzmir düşük karbonlu, çevre dostu ve kapsayıcı hareketlilik sistemleri sayesinde hem iklim hedeflerine yaklaşacak hem de mekânsal eşitliği ve toplumsal bütünlüğü destekleyen bir ulaşım modeline kavuşacaktır. Ayrıca, pilot bölgelerde belirli zamanlarda otomobillere kapalı alanlar oluşturulmuş ve düşük emisyon bölgeleri uygulamaya konmuş olacaktır. Bu yaklaşım, kentlinin kentle olan fiziksel ve duygusal bağlarını güçlendirerek daha yaşanabilir ve dirençli bir İzmir'in oluşmasına öncülük edecektir.

Kimler Paydaş Olarak Yer Almalı?

Bu dönüşüm sürecinde yerel yönetimlerin ulaşım, altyapı ve çevre daire başkanlıkları başat aktörlerdir. Ayrıca üniversitelerin ulaşım mühendisliği ve şehir planlama bölümleri, mobilite odaklı teknoloji firmaları, sivil toplum kuruluşları (engelli hakları, çevre, toplumsal cinsiyet), gençlik meclisleri ve ulaşım kooperatifleri gibi paydaşlar sürece aktif biçimde dahil edilmelidir. Avrupa Birliği fonları ve uluslararası teknik işbirlikleri bu alandaki projelerin desteklenmesinde kritik rol oynayabilir.

Büyük Zorluk 3:

Afetlere Dirençlilik

İZMİR
misyon kent
2030

Afet direnci, bir afetin yaratabileceği olumsuz etkileri önleyebilme ve etkilere karşı koyabilme kabiliyetini ifade eder.

Afet kaynaklı sosyal, ekonomik ve çevresel kayıplarda önemli azalmaların sağlanması ve afet risk azaltımının sürdürülebilir kalkınma politikalarına ve planlamasına entegrasyonu ile tehlikelere karşı dayanıklılığın artırılması için kurumların, mekanizmaların ve kapasitelerin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu durum, dirençli bir kent ve doğa yaşamı mirası oluşturmaya yönelik temel bir hakkı yansıtır. Uluslararası yasalar ve ulusal mevzuatlar temelinde acil durumlarda herkes için koruma ve yardımın sağlanması gerekir. Ayrıca, özellikle çocuklar başta olmak üzere tüm kent sakinlerinin afetler ve taşıdıkları riskler hakkında bilgi edinmelerinin, çevrelerindeki tehditlerin daha fazla farkında olmalarının ve afet zamanlarında daha iyi hazırlıklı olmalarının sağlanması büyük bir öneme sahiptir.

Zorluk: İklim krizine ve afet risklerine karşı kentsel, ekolojik ve toplumsal dirençliliğinin sağlanması

İzmir, hem doğal afet riski yüksek bir coğrafyada yer almakta hem de iklim krizinin etkilerini deneyimlemektedir ve deneyimlemeye de devam edecektir. Bu çerçevede, deprem, sel, kuraklık, deniz seviyesi yükselmesi, aşırı sıcaklar ve yangınlar gibi afet türlerine karşı kentin fiziksel üst ve alt yapısının, sosyal dokusunun ve kurumsal hazırlık düzeyinin oluşturulması temel bir mücadele alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle düşük gelirli mahallelerin karşı karşıya kalabileceği altyapı eksikleri ve plansız yapılaşma, afetler karşısında riskleri artırmaktadır. Bu durum, toplulukların afetlere müdahale ve afet sonrasında toparlanma çalışmalarını öncelikli hâle getirmektedir. Bu nedenle, iklim uyumuna dair bütüncül bir planlamanın yapılması, doğa tabanlı çözümlerin yaygınlaştırılması ve erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi, afetlere dirençli bir kent inşasında diğer önemli unsurlar arasında yer almaktadır.

Amaç: Afetlere ve iklim krizine karşı dayanıklı, önleyici ve uyumlu bir kent yapısının oluşturulması

Bu zorluğun çözümüne yönelik temel amaç; İzmir'i iklim krizinin etkilerine ve olası diğer afetlere karşı önleyici, dayanıklı ve kapsayıcı bir yaklaşımla yeniden tasarlamaktır. Bu doğrultuda afet risklerini azaltan, doğa ile uyumlu ve sosyal eşitliği gözetken politikaların bütüncül biçimde hayata geçirilmesi gereklidir. İlçeler arasında entegrasyonu sağlamaya yönelik bir koordinasyon planının hazırlanması, yeşil ve mavi altyapının güçlendirilmesi, ekosistemlerin korunması ve restore edilmesi, kırılgan gruplar için özel önlemler geliştirilmesi bu dönüşümün yapı taşlarını oluşturur.¹

¹ Örneğin bkz. İzmir'de Afet Toplanma Alanlarının Erişebilirliğinin Mekânsal Analizi. <https://planizm.com/sites/default/files/2025-05/afete-direncli-izmir-rapor-1.pdf>

² Örneğin deniz seviyesi yükselmesinin İzmir üzerindeki etkisini değerlendiren bir çalışma için bkz. İzmir'de İklim Değişikliğinin Etkileri: Deniz Seviyesi Yükselmesinin Mekânsal Değerlendirmesi. <https://planizm.com/sites/default/files/2025-05/izmir-de-iklim-degisikliginin-etkileri-deniz-seviyesi-yukselmesinin-mekansal-degerlendirmesi.pdf>

Beklenen Faydalar:

Kısa vadede, veri-odaklı bir yaklaşım doğrultusunda kentteki afet riskleri daha iyi haritalanacak ve öncelikli müdahale alanları belirlenerek kaynaklar etkin kullanılacaktır². Erken uyarı sistemlerinin yaygınlaşması ve afet farkındalığının artması, olası kriz anlarında can kayıplarını ve zararı azaltacaktır (bu konuda İzmir Büyükşehir Belediyesi Yapay Zeka Eylem Planı hazırlanmaktadır). Mahalle temelli dayanışma yapılarının kurulması, toplulukların afetlere karşı öz savunma kapasitesini güçlendirecektir.

Uzun vadede ise İzmir, afetlere karşı fiziksel, toplumsal ve ekolojik dayanıklılığı yüksek bir yapıya kavuşacaktır. Su yönetimi, enerji altyapısı ve gıda sistemleri iklim değişikliğine uyumlu hâle getirilecek; doğa temelli çözümler sayesinde hem karbon yutakları artacak hem de sıcaklık, sel ve kuraklık gibi krizlerin etkisi azaltılacaktır. Toplumun tüm kesimlerinin sürece katılmasıyla birlikte, dirençlilik sadece teknik bir hedef değil, ortak bir yaşam kültürü hâline gelecektir.

Kimler Paydaş Olarak Yer Almalı?

Bu dönüşüm sürecinde yerel yönetimlerin afet yönetimi, çevre, iklim ve altyapı birimleri başat aktörlerdir. AFAD, İZSU, İzmir Büyükşehir Belediyesi İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Dairesi Başkanlığı gibi kurumlarla koordinasyon önemlidir. Üniversitelerin afet mühendisliği, çevre bilimleri ve şehir planlama bölümleri; STK'lar, mahalle örgütleri, kadın ve gençlik dernekleri ile çevre hareketleri mutlaka dahil edilmelidir. Uluslararası fon sağlayıcılar, özellikle iklim uyumu ve afet risk azaltımı konusunda çalışan kuruluşlarla teknik işbirlikleri geliştirilmelidir. Kırılgan grupların sesi olacak sosyal girişimler, mimarlar, ekoloji uzmanları ve doğa hakları savunucuları da sürecin asli bileşenleri arasında yer almalıdır.

Büyük Zorluk 4:

Sağlıklı Gıda ve Tarım

İZMİR
misyon kent
2030

Sağlıklı bir yaşam için günlük temel ihtiyaç olan gıdaya tüm insanların yeterli, uygun fiyatlı, güvenli ve besleyici bir şekilde erişiminin sağlanması temel bir haktır.

İklim Nötr misyonunu merkeze alan bir yaklaşımdan hareketle, tarımsal üretimin iklim değişikliğinin gerçeklerine uyum sağlamasına yardımcı olacak politikaların geliştirilmesi elzemdir. Bununla eş zamanlı olarak, toplumların, toprakların ve ekosistemlerin sağlığını Tek Sağlık çerçevesinden ele alıp koruyan daha dayanıklı, sürdürülebilir ve yenileyici bir 21. yüzyıl tarım ve gıda sistemi inşa edilmesi gerekmektedir. Bu durum, temel ihtiyaçları karşılamak için gerekli olan ve tüm tarımsal üretim ile birlikte tedarik sürecinin dayandığı su, enerji, gıda ve toprak bağlantısı (WEFS Nexus) üzerinden sürece yaklaşmanın gerekliliğine işaret etmektedir. Dolayısıyla, sağlıklı gıda ve tarım, sosyal ve ekolojik birçok bileşene sahip olan ve bu nedenle de bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gereken bir konudur.

**Zorluk: Sağlıklı, güvenilir ve erişilebilir
gıdaya ulaşımın ve doğayla uyumlu
tarımsal üretimin sürdürülebilir kılınması**

İzmir, tarımsal çeşitlilik ve potansiyel açısından güçlü bir coğrafyada yer almaktadır. Kentin bu konumu hem üretici hem tüketici açısından sağlıklı ve adil bir gıda sisteminin oluşturulmasına yönelik çabaların gerekliliğinin altını çizmektedir. Buna karşın, küçük üreticilerin ekonomik açıdan sürdürülebilir olmayan koşullarda üretim yapmasının (yüksek maliyet-düşük verim-düşük fiyat-düşük gelir) yanı sıra, iklim değişikliği kaynaklı riskler ve su krizi tarımsal üretimi tehdit eden faktörler arasında yer almaktadır. Tarımda doğa dostu yöntemlerin yaygınlaşamaması, kırsal nüfusun yaşlanması ve gençlerin tarım dışı alanlara yönelmesi bu krizi derinleştirmektedir. Öte yandan, gıdaya erişim eşitsizliklerinin özellikle dar gelirli gruplar üzerinde yaratacağı etki dikkate alındığında eşitsizlikle mücadele yoluyla sağlıklı, güvenilir ve yerel ürünlere ulaşmanın sağlanması büyük bir önem taşımaktadır.

Amaç: Adil, ekolojik ve dirençli bir gıda sistemi kurarak İzmir'in hem üretici hem tüketici açısından sağlıklı gıdaya erişimini güvence altına almak

BBu zorluğa karşı temel hedef; İzmir'in kır-kent ilişkilerini yeniden tanımlayan, yerel üretimi destekleyen, doğayla uyumlu yöntemlere dayalı ve dayanışmacı bir gıda sistemi inşa etmektir. Küçük üreticilerin örgütlenmesi, agroekolojik üretim biçimlerinin yaygınlaşması, yerel tohumların korunması ve kısa tedarik zincirleri aracılığıyla sağlıklı ürünlerin doğrudan tüketiciye ulaştırılması öncelikli hedefler arasında yer alır. Aynı zamanda kentsel tarım, topluluk bahçeleri/ bostanları ve sosyal gıda programları aracılığıyla kentli yurttaşların gıdayla bağının güçlendirilmesi amaçlanır. Tüm bu süreçte, girdi maliyeti, çiftçinin çalışma koşulları, tarımsal üretimin dönüştürülmesine yönelik eğitim, agroekolojik üretim ve uygun fiyatlı erişim zincirinin bir bütün olarak ele alınması planlanır.

Beklenen Faydalar:

Kısa vadede, üreticilerin doğa dostu ve düşük maliyetli yöntemlere geçişi kolaylaşacak, tarımsal üretimde çeşitlilik ve gıda güvenliği artacaktır. Kentte yaşayan yurttaşlar için sağlıklı gıdaya erişimi kolaylaştıracak yeni kanallar (gıda kooperatifleri, üretici pazarları, yerel gıda kutuları vb.) oluşturulacaktır. Gıda israfı azalırken, kompost ve geri dönüşüm uygulamalarıyla kentte döngüsel bir metabolizma oluşacaktır (kompost uygulamasına yönelik olarak turizm faaliyetlerinin yoğunlaştığı bölgelere yönelik bir pilot faaliyet gerçekleştirilmesi planlanmaktadır).

Uzun vadede ise, İzmir kendi kendine yeterli, ekolojik temelli, sosyal açıdan adil ve krizlere karşı dayanıklı bir gıda sistemine kavuşacaktır. Genç kuşaklar için tarım yeniden cazip hâle gelecek, iklim krizine uyum sağlayan üretim pratikleri yaygınlaşacaktır. Gıda hakkı ve toplumsal gıda adaleti gibi ilkeler, kentsel politikaların merkezinde yer alacak; kent ile kırsal arasında güvene dayalı, karşılıklı fayda üreten ilişkiler gelişecektir.

Kimler Paydaş Olarak Yer Almalı?

Bu dönüşüm sürecinde yerel üreticiler, tarımsal kalkınma kooperatifleri, kadın üretici birlikleri ve genç çiftçi grupları sürecin doğrudan öznesidir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin tarım, kırsal kalkınma ve gıda stratejileri yürüten birimleri ile ilçe belediyelerinin sosyal yardım, planlama ve tarım destek mekanizmaları birlikte çalışmalıdır. Ziraat odaları, üniversitelerin tarım, gıda mühendisliği ve çevre bilimleri bölümleri, agroekoloji konusunda çalışan akademisyen ve uzmanlar sürece teknik katkı sunmalıdır. Ayrıca gıda toplulukları, tüketici kooperatifleri, yerel tohum ve permakültür girişimleri, gıda hakkı ve adaleti üzerine çalışan sivil toplum kuruluşları da kapsayıcı katılım için sürece dahil edilmelidir. İklim krizine uyumu destekleyen ulusal ve uluslararası projelerden yararlanmak üzere fon geliştiriciler ve sosyal girişimcilik ağları da bu bütünlük içinde yer almalıdır.

Büyük Zorluk 5:

Sağlık ve Esenlik

İZMİR
misyon kent
2030

Proaktif esenlik, iyi olma hâlini gösteren reaktif sağlık ve bütüncül bir sağlık durumuna yol açan faaliyetlerin, seçimlerin ve yaşam tarzlarının aktif olarak takip edilmesini tanımlayan bir kavramdır.

Sağlık ve esenlik biçiminde, toplumsal ve çevresel olarak ihtiyaç duyulan bir haktır. Sağlık ve esenlik çok boyutlu bir yaklaşımı gerektirir. Fiziksel aktivite, sağlıklı gıda ve uyku ihtiyacının yanı sıra hastalık ve yaralanmaların önlenmesini veya kronik sağlık koşullarının yönetilmesini içerir. Hayatla etkili bir şekilde başa çıkmayı ve tatmin edici ilişkiler kurmayı vurgular. Bağlantılılığı ve aidiyeti vurgulayarak iyi gelişmiş bir destek sistemi geliştirmeyi esas alır. Kişinin yaratıcı yeteneklerinin farkına varmasını, bilgi ve becerilerini genişletmenin yollarını bulmasını destekler. İyi olma hâlini destekleyen ve teşvik eden ortamlarda bulunmayı öne çıkarır. Kişinin tüm değerleri dahil olmak üzere yaşamda bir amaç ve anlam duygusunu genişletmeyi kapsar. İş-yaşam dengesinin sağlanmasını ve çalışma koşullarının insana yakışır olmasını talep eder.

Zorluk: Sağlık hizmetlerine erişimdeki eşitsizliklerin giderilmesi ve kent yaşamında artan psikososyal riskler karşısında bütüncül esenlik yaklaşımının benimsenmesi

Kentleşmenin hızının, sosyal yapının çeşitliliğinin ve ekonomik eşitsizliklerin, bireylerin hem fiziksel hem de ruhsal sağlıkları üzerinde olumsuz etkilere neden olduğu iyi bilinmektedir. Sosyo-ekonomik eşitsizliklerin altında gelir ve servet eşitsizliği, cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılıkların yanı sıra fiziksel ve zihinsel sağlık eşitsizliği de yer aldığı dikkate alındığında, sağlık hizmetlerine erişimde gelir, yaş, cinsiyet, göçmenlik durumu ve mekân-sal konum gibi çeşitli eşitsizliklerin giderilmesi önemli bir zorluk alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle kırılgan gruplar bu durumdan daha çok etkilenmektedir. Öte yandan, kent yaşamına bağlı stres, yalnızlık, kronik hastalıklar ve ruh sağlığı problemleri, bireylerin fiziksel sağlığını olduğu kadar psikolojik ve sosyal esenliğini de tehdit edebilmektedir.

Amaç: Kapsayıcı, önleyici ve psikososyal boyutları içeren bir sağlık ve esenlik sistemini İzmir genelinde inşa etmek

Bu zorluğa karşı temel amaç; sağlığı yalnızca hastalıkların tedavisiyle sınırlı görmeyen, bireyin ve toplulukların bedensel, ruhsal ve sosyal iyi olma hâlini bütüncül olarak ele alan bir yaklaşımı kent düzeyinde yaygınlaştırmaktır. Pilot bölgelerde esenliği güçlendirici uygulamaların yürütülmesi (esenlik terasları oluşturulmasına yönelik olarak turizm faaliyetlerinin yoğunlaştığı bölgelere yönelik bir pilot faaliyet gerçekleştirilmesi planlanmaktadır), koruyucu sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi, ruh sağlığı destek sistemlerinin yaygınlaştırılması ve topluluk temelli bakım modellerinin geliştirilmesi öncelikli hedeflerdir. Aynı zamanda yeşil alanlar, yürünebilir sokaklar, temiz hava, sosyal etkileşim alanları gibi kent-sel yaşamın esenliği destekleyen unsurlarının artırılması da önem taşır.

³ Örneğin 3-30-300 yaklaşımı. <https://planizm.com/sites/default/files/2025-06/izmir-3-30-300-analizi.pdf>

Beklenen Faydalar:

Kısa vadede, dezavantajlı bölgelerde sağlık ve danışmanlık hizmetlerine erişimin artması, toplum ruh sağlığına yönelik farkındalık kampanyaları ve ilk temas noktalarının etkin bir şekilde kullanımı beklenmektedir. Yaşlılar, çocuklar ve kadınlar gibi kırılgan gruplara yönelik bakım hizmetleri gelişecektir. Toplum temelli sağlık gönüllüleri, psikolojik ilk yardım noktaları ve mobil hizmet birimleri aracılığıyla hizmetlerin daha kapsayıcı hâle getirilmesi mümkün olabilecektir.

Uzun vadede ise, İzmir daha sağlıklı, dayanıklı ve eşitlikçi bir kent hâline gelecektir. Kent plan-laması sağlık ve esenlik temelli bir yaklaşımla ele alınacak, stres ve yalnızlık gibi modern kentsel sorunlara karşı bütüncül çözümler geliştirilecektir. Toplum içinde dayanışma ağları güçlenecek, bireyler arasında güven, aidiyet ve ortak iyilik duygusu gelişecektir. Sağlık sistemine düşen yük azalacak, önleyici sağlık politikaları toplum sağlığını yükseltecektir.

Kimler Paydaş Olarak Yer Almalı?

Bu süreçte başta İzmir Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerinin sağlık, sosyal hizmetler, kadın-çocuk birimleri aktif rol oynamalıdır. İlgili belediye birimleri ile koordineli çalışarak koruyucu ve topluluk temelli sağlık politikaları geliştirilebilir. Mahalle muhtarlıkları, Aile Sağlığı Merkezleri, psikologlar, sosyal hizmet uzmanları, toplum sağlığı çalışanları ve sağlık gönüllüleri bu sürecin taşıyıcıları arasında yer almalıdır. Üniversitelerin halk sağlığı, psikoloji, sosyal hizmet, hemşirelik gibi bölümleriyle birlikte bilimsel tabanlı programlar geliştirilebilir. Ayrıca kadın örgütleri, gençlik toplulukları, yaşlılar için çalışan kuruluşlar, engelli hakları platformları ve göçmenlere destek veren STK'lar da sağlık ve esenlik sisteminin kırılgan grupları da içerecek şekilde kapsayıcı hâle gelmesinde belirleyici bir rol oynayabilir. İyi olma hâlinin desteklenmesi sürecinde mekânsal tasarımın önemi dikkate alındığında şehir plancıları, mimarlar ve tasarımcılar da bu dönüşümde yer almalıdır.³

Büyük Zorluk 6: Eğitimli Nesiller

İZMİR
misyon kent
2030

Eğitim, her bireyin topluma katılma ve yaşamı boyunca fırsatları değerlendirme becerisinin temelini oluşturur.

Eğitim, bireyleri yoksulluktan kurtarmak, eşitsizlikleri gidermek ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için çalışan temel bir insan hakkıdır. Bununla birlikte, eğitim ve öğretim yalnızca yaşamın belirli bir dönemine değil, tamamına yayılmış olan bir hak biçimini almıştır. Herkes için yaşam boyu öğrenmeye erişim hakkının sağlanması, hızla değişen koşulların ve mevcut küresel zorlukların üstesinden gelmek için bir gerekliliktir. Değişen iş dünyasında adil geçiş tartışmalarıyla bağlantılı olarak çalışanların becerilerinin artırılması yoluyla istihdam edilebilirliği artırır; bireylerin dijital dönüşümlere uyum kapasitesini güçlendirir; çevresel sorunların üstesinden gelmek ve iklim eyleminde bulunmak için ekolojik okuryazarlığın gelişmesine yardımcı olur, toplum genelinde sağlık, esenlik ve genel olarak iyi olma hâlini destekler.

Zorluk: Eğitime erişimde, yaşam boyu öğrenme olanaklarının sağlanmasında ve kentteki bilgi-ekonomi dönüşümünde uygun yetkinliklerin yaratılması

Eğitime erişim ve eğitim kalitesi farklı mahalleler, gelir grupları ve sosyo-kültürel kimlikler arasında belirgin ayrımlar gösterebilmektedir. Dezavantajlı grupların yaşadığı bölgelerde çocuklar eğitime erişimde ya da devam etmekte zorluk yaşayabilmekte, okul öncesi eğitim ve destekleyici hizmetlere erişim de sınırlı kalabilmektedir. Ayrıca, gençlerin iş yaşamına hazırlanmasında beceri eksiklikleri, dijital uçurum, mesleki rehberlik yetersizlikleri gibi yapısal sorunlar da önemli sorunlar olarak öne çıkmaktadır. Sadece örgün eğitimle sınırlı kalmayan bir yaklaşım, hayatın farklı evrelerinde bireylerin gelişimini desteklemenin gerekliliği dikkate alındığında, yaşam boyu öğrenme pratiğinin yetişkinler, yaşlılar ve kadınlar için yaygın ve erişilebilir kılınmasını temel bir hak olarak öne çıkarmaktadır.

Amaç: Adil, kapsayıcı ve yaşam boyu öğrenme odaklı bir eğitim ekosistemini teşvik etmek

Bu zorluğa karşı temel amaç, her yaştan bireyin gelişimini destekleyen, dijital ve yaratıcı becerileri teşvik eden, toplumsal eşitliği önceleyen, yerel potansiyelleri harekete geçiren bir eğitim ekosisteminin İzmir genelinde oluşturulması için olanakları harekete geçirmektir. Çocukların yapabilirliklerini geliştirebilmek adına erken çocukluk eğitime erişimde fırsat eşitliği mimarisini oluşturacak destekler sağlanmalı, gençler için hem akademik hem de mesleki becerileri içeren rehberlik hizmetlerine erişim imkânları yaratılmalıdır ve çalışanlar için destekleyici çalışmalar yürütülmelidir. Ayrıca bu yaklaşım, İklim Nötr ve Akıllı Şehirler misyonu doğrultusunda gerçekleştirilecek olan düzenlemeler sonucunda serbest kalacak olan üretken yetenekleri (işgücü, bilgi, malzeme vb. şeklinde) adil geçiş kapsamında yeniden harekete geçirilebilecektir. Aynı zamanda kadınlar, yaşlılar, göçmenler ve

diğer yetişkin gruplar için de erişilebilir, katılımcı ve sosyal içerikli yaşam boyu öğrenme olanakları yaygınlaştırılmalıdır.

Beklenen Faydalar:

Kısa vadede, özellikle yoksul ve dezavantajlı mahallelerde okul öncesi eğitime erişim artacak, gençler için mesleki rehberlik, beceri geliştirme ve mentor-menti hizmetleri devreye girecektir. Halk eğitim merkezlerinin işlevi artırılacak, kadınlar ve genç yetişkinler için dijital okuryazarlık, iklim okuryazarlığı, finansal okuryazarlık gibi yeni nesil beceriler sunulacaktır.

Uzun vadede ise İzmir, veriye dayalı, üretken ve kapsayıcı bir toplum yapısına kavuşacaktır. Eğitimli bireyler kentin kültürel, ekonomik ve teknolojik dönüşümüne daha etkin katkı sunacak; hem beyin dolaşımı hem de dijital göçebelik sistemleri aracılığıyla sosyal hareketlilik artacak; eğitim, yalnızca bireysel başarı değil, aynı zamanda ortak iyi olma hâlinin taşıyıcısı haline gelecektir. Böylelikle İzmir, bilgi ekonomisine dayalı bir kalkınma yolunda daha dirençli ve adil bir kent kimliği kazanacaktır.

Kimler Paydaş Olarak Yer Almalı?

Bu sürecin temel aktörleri arasında İzmir Büyükşehir ve ilçe belediyeleri, üniversiteler ve meslek yüksekokulları, eğitim odaklı sivil toplum kuruluşları ve mahalle düzeyinde çalışan gönüllü yapılar yer almalıdır. Aynı zamanda çocuk gelişimi uzmanları, psikolojik danışmanlar, meslek odaları (özellikle sanayi, ticaret, ziraat odaları), halk eğitim merkezleri ve yerel girişimcilik destek kuruluşları bu sistemin destekleyici unsurlarını oluşturur. Kadın örgütleri, göçmen topluluklarıyla çalışan kuruluşlar ve gençlik dernekleri de kapsayıcılık ilkesinin uygulanmasında belirleyici rol oynamalıdır. Eğitim tasarımı ve planlamasında yerel potansiyelleri açığa çıkaracak, katılımcı ve yenilikçi bir yaklaşım benimsenmelidir.

Büyük Zorluk 7:

İnsana Yakışır Gelir ve Çalışma

İZMİR
misyon kent
2030

Herkes için insana yakışır yeterli gelir ve çalışma koşullarının sağlanması, hane halklarının ihtiyaç ve isteklerini karşılamalarını sağlayan, fiziksel ve zihinsel sağlıklarını destekleyen temel bir haktır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), yaşam ücretini, bir işçinin belirli bir yerde bir standart çalışma haftası için aldığı, işçinin ve ailesinin insanca bir yaşam standardını karşılamaya yetecek ücret olarak kabul eder. İnsanca bir yaşam standardının unsurları arasında yiyecek, su, barınma, eğitim, sağlık bakımı, ulaşım, giyim ve beklenmeyen olaylara hazırlık dahil diğer temel ihtiyaçlar yer alır. Bu bağlamda, insana yakışır bir gelir, insana yakışır bir çalışmanın boyutlarından biri olsa da insana yakışır çalışma bundan daha fazlasını içerir. ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Bakanlığı [US Department of Health and Human Services] tarafından yayınlanan raporda, çalışanların esenliğinin beş boyuttan oluştuğu ifade edilir: (i) zarar görmekten korunma, (ii) bağlantılılık ve topluluk olma, (iii) iş-yaşam dengesi, (iv) çalışanları önemseme, (v) gelişim fırsatı. Bu nedenle, insana yakışır gelir ve çalışma, çok-boyutlu bir açıdan görülmesi gereken haklardan bir diğeridir.

⁴ US Department of Health and Human Services. (Erişim: 12.06. 2025). *Workplace Mental Health & Well-Being*. <https://www.hhs.gov/sites/default/files/workplace-mental-health-well-being.pdf>

Zorluk: Gelir eşitsizliği, güvencesizlik, kayıt dışılık ve gençler başta olmak üzere kırılgan gruplar için nitelikli iş olanaklarının yaratılması

İstihdam yapısının düşük verimli ve güvencesiz çalışma biçimlerine dayandığı sektörlerde insana yakışır bir gelir düzeyi sağlanması mümkün olamamaktadır. Özellikle gençler, kadınlar, göçmenler ve engelli bireyler gibi dezavantajlı gruplar içerisinde yer alan kişilerin işgücü piyasasında sistematik olarak eşitsiz bir konumda yer aldıkları bilinmektedir. Yüksek eğitilmiş gençler, yeterli niteliklerine rağmen uygun istihdam bulmakta zorlanmakta, bu durum hem beyin göçünü hem de sosyal güvencesizliği beraberinde getirmektedir. Diğer yandan, kayıt dışı çalışma oranı yüksekliği ve çalışma koşullarının güvencesizliği insana yakışır bir çalışma yaşamının tesis edilmesini engellemektedir. Ayrıca, eğitim süreçleri ile bağlantılı olarak da dijitalleşme, iklim krizi ve teknolojik dönüşüm, yeni iş alanları yaratmakla birlikte geleneksel istihdam alanlarını dönüştürmektedir. Bu ise adil geçişin sağlanmasına yönelik çabaların gerekliliğinin altını çizmektedir.

Amaç: Herkes için onurlu, güvenli, üretken ve adil çalışma koşulları yaratmak

Bu zorluğa karşı temel amaç, istihdamın sadece niceliksel değil, niteliksel boyutuna da odaklanarak, insana yakışır çalışmayı İzmir genelinde yaygınlaştırmaktır. Bu hedef doğrultusunda, kayıt dışılığın azaltılması, işyerlerinde güvenlik, sağlık ve sosyal hakların güçlendirilmesi, yeşil ve dijital dönüşümle uyumlu olarak ortaya çıkan yeni istihdam alanlarına geçiş sürecine yönelik çalışmaların teşvik edilmesi gerekmektedir. Özellikle gençlerin ve kadınların girişimcilik, sosyal ekonomi ve yaratıcı sektörlerde daha fazla faaliyet göstermelerini sağlayacak destekleyici mekanizmalar oluşturulmalıdır.

Beklenen Faydalar:

Kısa vadede, gençlere yönelik istihdam destek programları yaygınlaştırılarak güvencesizlikler geçici olarak azaltılabilir. Yerel yönetimler, kooperatifler ve girişimcilik merkezleri aracılığıyla alternatif gelir yaratma yolları desteklenebilir.

Uzun vadede ise İzmir, emek yoğun sektörlerden bilgi yoğun sektörlerle geçişi sağlayan, üretkenliği ve adil bölüşümü temel alan bir ekonomik yapıya kavuşabilir. İş güvenliği sisteminin gelişmesiyle birlikte, iş yerleri çalışan dostu hâle gelebilir. Böylece çalışma sadece geçim aracı değil, aynı zamanda bireylerin topluma katılımını, onurunu ve genel olarak iyi olma hâlini güçlendiren bir alan hâline gelir.

Kimler Paydaş Olarak Yer Almalı?

Bu dönüşüm sürecine; İzmir Büyükşehir ve ilçe belediyeleri, meslek odaları (örneğin EBSO, İZTO, Ziraat Odası), sendikalar ve işveren örgütleri doğrudan dahil olmalıdır. Gençlik STK'ları, kadın kooperatifleri, sosyal girişimler ve akademik kurumlar bu sürecin yenilikçi boyutlarını destekleyebilir. Ayrıca sanayi bölgeleri, yaratıcı endüstriler, sosyal ekonomi yapıları ve teknoloji merkezleri yeni istihdam alanlarına geçişi kolaylaştırmada aktif rol oynamalıdır. Kentin farklı sosyo-ekonomik statülerinden gelen yurttaşların sesini yansıtacak katılımcı platformlar, ihtiyaçların belirlenmesi ve politika üretiminde belirleyici bir rol oynayacaktır. AB ve Dünya Bankası gibi uluslararası fonlardan yararlanılabilmesi için teknoloji üretiminde sürdürülebilir bir model oluşturulabilir.

Büyük Zorluk 8:

Yenilik ve Teknoloji Üretimi

İZMİR
misyon kent
2030

Yenilik ve teknoloji, geniş anlamıyla, çevresel güçlerin üzerinde kontrol sahibi olmaktan üretimin organize edilme biçimine kadar birçok unsuru kapsar.

Kimseyi geride bırakmaksızın herkes için iyi olma hâlini sağlayan bir ekonomi, yenilik ve teknoloji üretimini ve kullanımını faaliyetlerine entegre ederek erişilebilirliği, kapsayıcılığı ve adaleti benimseyen bir yapıya sahip olmalıdır. Modern teknolojinin kullanımına imkân sağlayacak düzenlemeler; yalnız verimlilik artışına odaklanmamalı, bu artışın getirdiği faydaların -barınmadan gıdaya, ulaşımdan uygun çalışma koşullarına kadar- adil bir şekilde bölüşümünü de esas almalıdır. Küresel düzeyde yaşanan üçüz dönüşüm, yeşil mutabakat süreçleri ve üretim yapılarındaki radikal değişimler, şehirlerin sadece tüketici değil, aynı zamanda enformasyon, teknoloji ve yenilik üreten merkezler hâline gelmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, İzmir'in sahip olduğu akademik altyapısı, girişimcilik ekosistemi ve yaratıcı potansiyeli, kenti yenilik ve teknoloji üretimi konusunda önemli bir avantaja sahip kılmaktadır.

Zorluk: Yenilik ve teknoloji üretiminde yapısal eksikliklerin giderilmesi ve ekosistem bütünlüğünü gözeterek beyin göçünün tersine çevrilmesi

Yenilik ve teknoloji üretimi, hem yerel hem de küresel ölçekte rekabet gücü kazanmak açısından stratejik bir alan olsa da, bu potansiyeli hayata geçirmede ciddi yapısal engeller ortaya çıkabilmektedir. Ar-Ge yatırımları yetersiz ve dağınık kalabilmekte; üniversite, sanayi ve girişimcilik ekosistemi arasındaki bağlar zayıf kalabilmektedir. Bu nedenle, özellikle destek mekanizmalarının etkin bir şekilde işletilmesi, ulusal ve uluslararası fonlara erişim imkânlarını güçlendirerek yaratıcı ve yenilikçi bir ekosistemin yaratılmasında önemli bir adım hâline gelmektedir. Dahası, ekosistemin kalıcılığını tehdit eden beyin göçü ve nitelikli işgücünün kaybı gibi sorunlarla mücadele, yüksek teknolojiye dayalı üretimin güçlendirilmesinde ve yazılım, donanım ve yaratıcı endüstrilerin ticarileşmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Ayrıca, kente özgü dijital stratejilerin desteklenmesi, yerel inovasyonunun gücünü önemli ölçüde artıracak bir unsur olmaktadır.

Amaç: Kapsayıcı, dirençli ve işbirliğine dayalı bir teknoloji ve yenilik ekosistemi inşa etmek

Bu zorluğa karşı temel amaç, İzmir'in yerel ihtiyaç ve güçlü yanlarına dayanan; araştırma, girişimcilik ve sanayi arasında köprü kuran; kamu, özel sektör ve sivil toplumun birlikte hareket ettiği bir yenilik sistemini hayata geçirmektir. Yüksek katma değerli üretimi ve ticarileşebilir teknolojiyi önceleyen, yaratıcı sektörler ile teknolojiyi bir arada düşünen, gençlerin bilgi ve hayallerini İzmir'de değerlendirebileceği bir ortam oluşturmak önceliklidir..

Beklenen Faydalar:

Kısa vadede, Ar-Ge projelerinin ticarileşmesini destekleyen kuluçka merkezleri, teknoloji transfer ofisleri ve girişim hızlandırıcı yapılar güçlendirilebilir (hızlandırıcı laboratuvar faaliyeti için bkz. İzmir Büyükşehir Belediyesi Yapay Zeka Eylem Planı). Kamu-özel sektör-akademi işbirliklerini sağlayacak platformlar oluşturularak fikirlerin bir araya getirilmesinin ve ortak projelerin geliştirilmesinin önü açılabilir. Girişimcilerin fonlara erişimi kolaylaştırılabilir.

Uzun vadede ise İzmir, yüksek teknoloji ve yeşil dönüşüm odaklı üretimle öne çıkan; yazılım, biyoteknoloji, ileri tarım teknolojileri gibi alanlarda uzmanlaşan; genç beyinleri cezbeden ve dünya ile entegre olmuş bir teknoloji kenti haline gelebilir (örneğin Balkan kentleri arasında beyin dolaşımı programı). Bu da ekonomik direncin, nitelikli istihdamın ve küresel rekabetin temelini oluşturacaktır.

Kimler Paydaş Olarak Yer Almalı?

Bu dönüşüm sürecine üniversiteler, teknoparklar, araştırma merkezleri, meslek odaları (EBSO, İZTO vb.), kalkınma ajansı (İZKA), girişimcilik merkezleri, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, gençlik girişim ağları ve yatırımcılar dahil edilmelidir. Ayrıca yerel yönetimlerin, kent için dijital ve inovasyon stratejileri geliştirmede öncü rol oynaması beklenmektedir. Kooperatifler, sosyal girişimler ve yaratıcı sektör temsilcileri de teknolojinin toplumsal yönünü güçlendirmede kilit aktörlerdir. Tüm bu aktörler arasında kapsayıcı ve sürdürülebilir bir inovasyon sistemi oluşturulmalıdır.

Büyük Zorluk 9:

Kültür, Bağlantılılık ve Kapsayıcılık

İZMİR
misyon kent
2030

Kültürün toplum ve vatandaşların iyi olma hâli üzerindeki ekonomik ve sosyal etkisi dikkate alındığında, eşitlik ve kapsayıcılık ilkesine dayalı olarak kültürel yaşama ve faaliyetlere erişimin tüm çeşitliliği kucaklayacak şekilde sağlanması büyük bir öneme sahiptir.

Kültürel kimliğin tanınması, kabul edilmesi ve kutlanması iyi olma hâli için esastır. Kültürel olarak farklı geçmişlerden gelen insanlar için, mirasları, dilleri ve gelenekleriyle bağlantılarını sürdürmek, ruhsal esenliklerine ve aidiyet duygularına olumlu katkıda bulunabilir. Böylece, toplumsal iyi olma hâli, bireylerin ve toplumlarının gelişmeleri ve kendilerini gerçekleştirmeleri için gerekli olarak tanımlanan sosyal, ekonomik, çevresel, kültürel ve siyasi koşulların birleşimini temsil eder. Dolayısıyla kültür, iyi olma hâli çerçevesiyle yakından bağlantılı olarak, insanların neyi önemli gördüklerini, doğayla nasıl ilişki kurduklarını, ekonomik sistemlere nasıl yaklaştıklarını ve maddi büyümeden ziyade iyi olma hâlini nasıl önceliklendirdiklerini tanımlamada kritik bir rol oynar.

Zorluk: İzmir'in kültürel yaşamında mekânsal eşitsizliklerin giderilmesi ve ortak hafıza oluşturarak kapsayıcı katılımın oluşturulması

İzmir, zengin tarihsel geçmişi ve kültürel çeşitlilikle, bu değerleri hem korumak hem de çağdaş yaşamla bütünleştirmek konusunda önemli bir kent mirasını sahiptir. Kültürel faaliyetlerin ağırlıklı olarak kentin merkezinde yoğunlaşması, çevre ilçeleri ve kır-kent geçiş bölgeleri bu üretim ve katılım alanının dışında bırakabilmektedir. Uzun vadeli kültür politikalarının geliştirilmesi sürecinde kalıcı ve bütüncül bir düşünce alışkanlığı yaratacak kültürel gelişimin somutlaştığı bir kent belleğinin oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, kentte yaşayan farklı sosyo-kültürel grupların kendilerini kamusal kültür alanlarında yeterince ifade edebilmelerini sağlayan bir alan yaratılması, kente yeni gelenlerin adaptasyonu için mekanizmalar oluşturulmasını gerektirmektedir. Aynı zamanda tarihi dokuya topluluk temelli olarak sahip çıkılması, sembol yapıların korunması ve kültürel aidiyet hissini güçlendirecek mekânsal düzenlemelerin yapılması ise, İzmir'in kültürel kimliğinin gelişimini sağlamada diğer önemi hususlar arasında yer almaktadır.

Amaç: Birlikte yaşamı destekleyen, kent kimliğini güçlendiren ve herkes için erişilebilir, sürdürülebilir bir kültürel ekosistem kurmak

Bu zorluğa karşı temel amaç, İzmir'in kültürel yaşamını kentin tamamına yaymak, farklı toplumların sesini duyurabileceği kapsayıcı ve çok dilli bir kültürel ortam inşa etmek ve yaratıcı alanlarla kültürel hafızayı birbirine bağlayan bir ekosistem geliştirmektir. Kültür politikalarının yerel düzeyde sürekliliği sağlanmalı; ortak değerlere ve toplumsal dayanışmaya odaklı mekânlar, programlar ve işbirlikleri kurulmalıdır.

Beklenen Faydalar:

Kısa vadede, kültürel faaliyetlerin çeşitlenmesi, erişilebilirliğinin artırılması ve merkezin dışına yayılması hedeflenebilir. Topluluk temelli kültürel inisiyatiflerin desteklenmesiyle katılımcı kültürel üretim canlandırılabilir. Dijital platformlar ve haritalama çalışmalarıyla kentin kültürel envanteri görünür kılınabilir.

Uzun vadede ise, İzmir'in kültürel mirası ile çağdaş yaratıcı alanlar arasında sürdürülebilir bağlar kurulabilir; kent, kültür diplomasisi açısından ulusal ve uluslararası düzeyde örnek gösterilen bir pozisyona taşınabilir. Toplumsal uyum, ortak hafıza ve kültürel aidiyet güçlenirken, kültürel sektörler istihdam ve gelir yaratma potansiyeli açısından da gelişebilir.

Kimler Paydaş Olarak Yer Almalı?

Bu süreçte yerel yönetimlerin kültür daireleri, kültür-sanat STK'ları, üniversiteler, yaratıcı endüstriler temsilcileri, sanatçılar, kolektifler, medya ve kültür-sanat eğitimi veren kurumlar aktif rol oynamalıdır. Göçmen topluluklar, gençlik oluşumları, farklı kültürel kökenden gelen yerel gruplar ve kırsal alanda yaşayan toplulukların da bu sürece etkin katılımı sağlanmalıdır. Ayrıca, kültür-sanat faaliyetlerinin kamusal desteklerle sürdürülebilir hale getirilmesi için kamu-özel işbirlikleri, kültür fonları ve sosyal etki odaklı sponsorluk modelleri de geliştirilmelidir. Böylece kültür, kent yaşamının hem kapsayıcı hem de dönüştürücü bir bileşeni hâline gelebilir.

Büyük Zorluk 10:

Döngüsel Kentsel Metabolizma

İZMİR
misyon kent
2030

Şehirler; sera gazı emisyonlarının, üretilen atık miktarının ve kirletici kaynakların büyük bir kısmından sorumludur. Bu nedenle, bu etkileri azaltmak ve hem toplum hem de çevre sağlığını güvence altına almak için eyleme geçilmesi gerekmektedir.

Döngüsel kentsel metabolizma; insanların, şehrin, doğanın ve biyolojik çeşitliliğin sağlığını ve iyi olma hâlini dikkate alan çok-boyutlu bir yaklaşımı vurgular. Şehri bir metabolizma olarak görmek, onu belirli bölmelerden veya kompartmanlardan oluşan bir hücre gibi ele almak demektir. Böyle bir yapıda, bileşenler sadece belirli işlevlere sahip farklı bölmelerde örgütlendikleri takdirde verimli çalışırlar. İklim Nötr ve Akıllı Şehirler misyonu ile doğrudan bağlantılı olan döngüsel kentsel metabolizma, iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması ve iklim değişikliğine adaptasyonunun tüm İzmir ölçeğinde ele alınması için su, enerji, atık ve genel olarak ekosistem modelinde bir geçiş yapılması gerekliliğini simgeler.

Zorluk: Doğal kaynakları koruyan, atık üretmeyen, bütüncül bir kentsel metabolizma yapısının oluşturulması

İzmir'in büyüyen nüfusu, plansız kentleşme dinamikleri ve sanayi-tarım-yerleşim alanları arasındaki bütünleşme eksikliği, doğal kaynakların verimsiz kullanımına ve ekolojik kapasitenin zorlanması yol açmaktadır. Son dönemlerde, su yönetiminde kuraklık riskiyle karşı karşıya olan kent, yağmur suyu ile atık suyun ayrıştırılmasına yönelik altyapı sistemleri ve artan arıtma kapasitesi sayesinde çevresel olarak önemli kazanımların elde edilmesi doğrultusunda adımlar atmaktadır. Atık yönetim sistemlerinin entegrasyonu için çalışmalar başlatılmış olsa da, sürecin diğer mahallelere doğru genişletilmesi, atıkların kaynağında ayrıştırılması ve yeniden kullanımı önemli bir fırsat alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Tarım ve gıda sistemleri kentsel metabolizmanın dışında kalması nedeniyle, organik atıkların kompostta dönüştürülmesi ya da enerjiye çevrilmesi konusunda döngüsel yaklaşımların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kullanımı konutlarda, sanayide ve tarımda düşük düzeyde kalmakta; fosil yakıta dayalı ulaşım sistemleri (toplu taşımadan özel araç kullanımına kadar) karbon salımını artırmaktadır.

Amaç: İzmir'in doğal kaynak kullanımını optimize eden, atıkları kaynağında dönüştüren, iklimle uyumlu ve yaşam döngüsü temelli bir kentsel metabolizma modeli geliştirmek

Bu zorluğa karşı temel amaç; İzmir'in su, enerji, Bu zorluğa karşı temel amaç; İzmir'in su, enerji, gıda, atık ve mekânsal planlama sistemlerini döngüsel ekonomi ilkeleriyle yeniden yapılandırmaktır. Kentin metabolizmasında tüm kaynakların yaşam döngüsü yaklaşımıyla ele alındığı, sektörel sınırların işbirliğiyle aşıldığı ve sürdürülebilirlik ilkelerinin mekânsal planlamaya entegre edildiği bir dönüşüm hedeflenmelidir. Tarımsal üretimden enerjiye, atıktan ulaşım altyapısına kadar tüm sistemler arasında geri ve ileri besleme

mekanizmaları kurulmalıdır. Tüm bu süreçleri gerçekleştirirken biyoçeşitliliği korumaya yönelik yenilik çözümler uygulamaya alınmalıdır (örneğin 3-30-300 ve yeniden yabanlaştırma yaklaşımları).

Beklenen Faydalar:

Kısa vadede, mevcut altyapıların iyileştirilmesi, pilot alanlarda döngüsel uygulamaların başlatılması ve kaynak verimliliğine yönelik farkındalık artışı sağlanabilir. Su ve atık yönetimi sistemlerinde küçük ölçekli ama etkili yeniliklerle örnek modeller geliştirilebilir. Tarımda kompost kullanımı, topluluk temelli enerji üretimi ve gri su geri kazanımı gibi girişimlerle kaynak kaybı azaltılabilir.

Uzun vadede ise, İzmir döngüsel kent vizyonuna yaklaşılarak iklim kriziyle mücadele kapasitesini artırabilir, ekolojik ayak izini azaltabilir ve kent sakinlerine daha sağlıklı, dirençli bir yaşam ortamı sunabilir. Bu dönüşüm aynı zamanda yeşil iş alanları yaratılmasını, yerel ekonominin canlanmasını ve kentlilerin çevreyle daha güçlü bir bağ kurmasını da destekler.

Kimler Paydaş Olarak Yer Almalı?

Bu dönüşüm sürecine yerel yönetimlerin ilgili daire başkanlıkları (altyapı, çevre, planlama, enerji vb.), çevre mühendisleri odası, üniversiteler, sürdürülebilirlik odaklı sivil toplum kuruluşları, özel sektör temsilcileri (özellikle inşaat, enerji, tarım, atık yönetimi alanlarında), kooperatifler, girişimciler ve mahalle örgütleri dahil edilmelidir. Ayrıca, çevreyle uyumlu teknolojiler geliştiren start-up'lar, üniversitelerin ilgili araştırma merkezleri ve kamusal finans kuruluşları da sürecin hızlandırıcı aktörleri olabilir. Planlamacılarla çiftçiler, altyapı teknisyenleriyle tasarımcılar, sosyal girişimcilerle yerel esnafın aynı döngüsel sistemin farklı parçaları olarak birlikte düşünülmesi gerekmektedir.

